

Obsah

Úvodem	5
„Doba knížecí“ v českých dějinách (5) Obecná charakteristika 11. a 12. století (6) Palacký, Lippert, Novotný (7) Záměry a cíle této knihy (7)	
I. ZEMĚ „ČECHŮ“	9
1. Člověk a jeho svět	11
Způsob vlády v raném středověku (11) Tradiční chápání času (12) Čas agrární a církevní (13) Rod, velkorodina, malá rodina (14) Průměrný věk, vysoká úmrtnost dětí (15)	
2. Krajiny polní a lesní	15
Stará sídelní oblast Čech a Moravy (15) Polní a lesní regiony (15) Význam pomezího hvozdu (16) Hraniční opevnění, zemské stezky (16) Rozptýlený ráz osídlení (16) Hrady, hradiště (17) Zalidnění českých zemí a Evropy (18)	
3. Christianizace	19
Politický význam přijetí křtu (19) „Pohanství“ a křesťanství (20) Pohanské přžitky (21) Smysl církve, základní svátosti (22) Založení pražského biskupství (23) Kníže pánem „své“ církve (23) Postavení biskupa a zemské církve (23) Sepětí knížecí a církevní správy (23) Nejstarší kláštery a kapituly (24)	
4. Sousedé	25
Mimořádná poloha Čech (25) Hranice a hraničení ve středověku (26) Začátky piastovského Polska (27) Arpádovských Uher (28) „Obnova“ císařství Otou I. (29) Postavení krále a císaře (29) Význam říšské církve (30) Německé marky (30) Politika říše k východním sousedům (31) Pokusy o rozdrobení Čech, smrt knížete Oldřicha (31)	

II. RANÝ STÁT PŘEMYSLOVCŮ: KRIZE A VÝCHODISKA	33
5. Sláva a pád „říše“ Boleslavů	35
Společné základy Čech, Polska a Uher (35) Doména Přemyslovců ve středních Čechách (36) Přemyslovci a čeští duces (36) Početnost přemyslovské družiny (36) Její rychlý nárůst od časů Boleslava I. (37) Rozsah boleslavovské „říše“ (37) Euroasijská magistrála (37) Obchod s otroky (38) Trh a směnné prostředky (39) Ibrahim ibn Jakub o družině Měška I. (39) Význam hradů (39) Konec české a začátek polské expanze (40) Rozklad „říše“ českých Boleslavů (41) Slavníkovci a sv. Vojtěch (41)	
6. Dobyetí Moravy a obnova Čech	42
Změna stylu knížecí vlády (42) Dobyetí Moravy (43) Břetislavovo správcovství na Moravě (44) Přemyslovské hrady na Moravě (44) Výstavba hradské správy v Čechách (45) Její funkce (46) Hradské obvody a provincie „bez hradů“ (47) Břetislavovy dekrety (1039) a hradská správa (48) Čechové na Moravě (48) Přesídlenecké osady (48) Jejich indikace a smysl (49) „Úsporná“ opatření v početnosti velkodružiny (50) Pozitivní dopad proměny státního ústrojí Čech (51)	
III. UPEVNĚNÍ ČESKÉ MOCI ZA BŘETISLAVA I. (1035–1055)	53
7. Polské tažení a války s říší	55
Nástup Břetislava I. (55) Krize v Polsku (55) Český vpád do Polska, dobytí Hnězdna (56) Přenesení těla sv. Vojtěcha (57) Plán na zřízení arcibiskupství v Praze (57) Jeho souvislost s úsilím o královské povýšení (57) Ota III. a povýšení Polska a Uher (57) Nástup Jindřicha III. (59) České poselstvo v Římě (59) Porážka říšské výpravy v r. 1040 (60) Břetislav, Prkoš a velmoži (60) Změny na uherském trůně (61) Břetislavova izolace (61) Zrada Šebíře a velmožů (62) Porážka v r. 1041 (62) Jindřich III. a uherská otázka (62) Pokoření v Řezně (63) Dohoda Jindřicha III. s Břetislavem (63)	
8. Spojenectví s císařstvím	63
Česká pomoc při tažení do Uher r. 1042 a 1044 (64) Smrt Aby Samuela (64) Obtíže Jindřicha III. (65) Nový převrat v Uhrách (65) Břetislavovy kalkulace se západním Slovenskem (66) Hrozba polsko-uherské koalice (66) Další tažení proti Uhrám r. 1051 (67) Česko-polský smír	

z Quedlinburku (1054) (67) Břetislavova smrt v Chrudimi (68)
 Význam Břetislava I. (68)

* 9. Nástupnický řád	69
Panovník a stát v raném středověku (69) <i>Nástupnictví:</i> dědický princip a zásada volitelnosti (69) Karlovci (69) Kapetovci (70) Říše (70) Stirps regia (70) Korunovace královských synů (71) Volby protikrálů (71) Říšská aristokracie a základy její moci (71) Mojmirovci, Rurikovci (72) Družina a „její“ kníže (72) Nástupnictví u Přemyslovců (72) Břetislavův nemanželský původ (73) Stařešinský zákon (73) Jeho smysl a vnitropolitický význam (74) Genealogická tabulka (75)	

IV. MITRA A KORUNA (1055–1092) 77

10. Příslib z Říma 79

Spytihněv II. (79) Přemyslovci a Morava (79) „Čechové
 z Moravy“ (80) Údajné vyhnání Němců (81) Zásah proti
 velmožům z Moravy (81) Spytihněv, Vratislav
 a Arpádovci (82) Udělení římské mitry (84) Snaha o průnik
 papežství do střední Evropy (85) Založení kapituly
 v Litoměřicích (88) Předčasná Spytihněvova smrt (89)

11. Imperium et Sacerdotium 89

Císařství a papežství (89) Postavení církve (90) Cluny (90)
 Jindřich III. a církevní reforma (91) „Němečtí“ papežové (91)
 Říšská církev (92) Kurie ovládnuta reformními radikály (93)
 Investitura (93) Dekret o volbě papeže (93) Napětí mezi
 německým dvorem a papežstvím (93) Nástup
 Jindřicha IV. (94) Řehoř VII. a jeho svět (95) Roztržka (96)

12. Ve stínu Canossy 96

Začátky Vratislava II. (97) Obnovení moravského
 biskupství (98) Jaromír-Gebhard pražským biskupem (98)
 Kapitula na Vyšehradě (99) Spory o moravské biskupství (99)
 Spojenectví Vratislava s Jindřichem IV. (100) Homburg (100)
 Konflikt Jindřicha IV. s Řehořem VII. (100) Opozice
 v Německu (101) Canossa (102) Volba Rudolfa z Rheinfelden,
 jeho uznání papežem (102) Schisma (103) Smrt Rudolfa
 u Hohenmölsen, protikrálem Heřman ze Salmu (103) Boje
 o Řím, císařská korunovace Jindřicha IV. (104) Smrt
 Řehoře VII. (104) Jindřich IV. na vrcholu moci (104)

13. Král český a polský 104

Význam české pomoci pro Jindřicha IV. (104) Řím,
 Mailberg (105) Vratislavova očekávání: saská východní marka,

Míšeňsko, bavorská východní marka (106) Nové korunovace (106) Pocty pro Vratislava (106) Vratislav králem Čech a Polska (107) Otazníky nad polským titulem (107) Boleslav II. Smělý (107) Wiprecht z Grojče (109) Útlum styků Vratislava s Jindřichem (110) Silící napětí mezi Přemyslovci (110) Smrt Jaromíra-Gebharda (111) Vratislavův zásah proti Olomouci a Brnu (111) Vratislav a Břetislav (112) Konflikt před Brnem (112) Břetislavův odchod do Uher (113) Vratislavova smrt (113) Čechy, Přemyslovci a říše (114) Tribut, léno (115) Odlišnosti Čech od německých vévodství (115) Strategický význam Čech (116) Nová kvalita vztahů k říši (117)

652

ČECHY
V DOBĚ KNÍŽECÍ

V. PŘÍLIŠ MNOHO KNÍŽAT (1092–1125) 119

14. Narušení seniorátu 121

Krátká vláda Konráda Brněnského (121) Ústup z „velké“ politiky za Břetislava II. (121) Stav přemyslovského rodu (122) Obtíže Jindřicha IV. (123) Urban II. vyhláší křížovou výpravu (123) Křižáci v Praze, pronásledování Židů (124) Spory mezi Piastovci (125) Bořivojovo oblénění v Řezně (126) Zásah proti moravským Přemyslovcům (127) Zavraždění Břetislava II. (127)

15. Zápas o pražský trůn 128

Soupeření družin (128) Bořivoj II. (129) Oldřichův vpád do Čech (129) Přemyslovci a Polsko (129) Uhry (130) Svatoplukův útok na Prahu (130) Boleslav III. vítězí nad Zbyhňevem (130) Svržení Bořivoje, nástup Svatopluka (130) Nástupnické dohody (131) Zásah říše (131) Svatoplukova pomoc Jindřichovi V. (132) Útok z Polska (133) Vraždění Vršovců (133) Svatoplukova smrt (133) Vladislav I. (134) Pokus Bořivoje II. (134) Vpád Poláků (135) Dočasný smír Vladislava se Sobělavem (135) Římská jízda Jindřicha V. (136) Vladislav I. arcibiskup (136) Knížata v Nise (137) Lucké pole (137) Bořivojova druhá vláda (137) Sblížení Vladislava s Otou Černým (138) Konkordát wormský (139) Soběslav v Čechách, smíření s Vladislavem (140) Smrt Vladislava I. (140)

16. Vzestup zemské aristokracie 140

Lid a politika (140) Proměny uvnitř družiny, raná šlechta (141) Knížata a jejich „věrní“ (141) Družina (142) Generační výměny vládní garnitury (143) Lidé „okolo trůnu“ (143) Přísahy a jejich smysl (143) Dominance knížete (144) Kariéry a pády na dvoře Přemyslovců (144) Zájmové stmelování rané šlechty (144) Urození a neurození (145) Stabilizace mocenské špičky (146)

VI. ORGANIZAČNÍ ZÁKLADY ČECH KNÍŽECÍCH 147

17. Státně autarkní model 149

Raně středověká Evropa (149) Diokleciánovy reformy a jejich přetrvávání (150) Změny na konci 9. století (150) Základy říše Otonů a Sálců (150) Rentový velkostatek (150) Tlak na východ (151) Teorie otrockého velkostatku (152) Západní a střední Evropa: shody a rozdíly (152) Dědictví Velké Moravy (153) Středoevropský typ (153) Role knížecích hradů (154) Překonání „kořistné“ etapy, transformace Čech (154) Státně autarkní model (155) Jeho rysy a časové vymezení (155) Zemědělství (156) Hradská organizace (157) Přemyslovská doména (157) Hospodářské dvorce (158) Knížecí a státní příjmy (158) Trh, směna, obchod (159) Trh Moravanů (160) Platební prostředky, začátky mince (160) Dálkový obchod (160) Správní hrady a trhy (161) Technika směny (161) Český denár a jeho rozšíření (161) Česká a moravská mince (163) Mincovní a horní regál (163)

18. Daně, vojsko, soudnictví 164

Příjmy raně středověkých států (164) Daň z míru (165) Nářez (166) Dávky v medu (166) Podvorové, osep, šestné (166) Čtrnáct penízů (167) Opravy a stavby hradů, cest a mostů (167) Nocleh, provod, pódod (167) Vřez (167) Regály (167) Poplatky z trhů, cel, mostů (168) Zisky z mince (169) Pomoci (169) Rozdělování výnosů a daní (169) Knížecí komora (170) Církevní desátek (170) Proměna družiny ve správní aparát (170) Vojsko (171) Milites a obecná hotovost (172) Úloha soudnictví (172) Pronikání římského a kanonického práva (173) Soudní funkce sněmů (173) Knížecí kurie (174) Hradské soudy (174) Sousedské a vesnické soudy (174) Kořistné praktiky soudnictví (175)

19. Nástroje vládní moci 175

Plošná kontrola země (175) Objížďky knížete, jejich smysl (176) Správní a jiné hrady (177) Hradská organizace (178) Listina z r. 1130 (178) Civitates a provincie (179) Desátky z duchodů (179) Hrady pilířem vojenství a církevní správy (180) Rozklad tradičních společenských vazeb (180) Kastelán (181) „Úděly“ v Čechách (182) Hradští úředníci (182) Opory hradské správy (183) Dvůr (183) Dvorské úřady (184) Dispensator, palatin (184) Maršálek, lovčí, mistr kuchyně, stolník, číšník, villicus (184) Zárodky zemských úřadů: komorník, mincmistr, sudí, kancléř (185) Knížecí kaple (185) „Místopán“ (185)

Župa, župan (185) Dvory Přemysloven, biskupa,
údělníků (186) Nesoustavnost správy (186) Vztah „služby“
a „odměny“ (187) Beneficiární systém (187)

VII. SVOBODNÍ, NESVOBODNÍ, CIZINCI 189

20. Svobodní: urození a neurození 191

Pohledy historiků (191) Libertas a servitus (192) Knížecí
práva (*iura ducis*) (193) Pojem „vlastnictví“ (193) Knížecí
(svobodní) sedláci (193) Hosté (193) Štěpení sedláků (194)
Opole, vicinát (194) Sedláci a půda (195) „Dědici“ (195)
Úřady a beneficia jako základ vlivu a moci rané šlechty (196)
Tzv. rodová šlechta (197) „Urozenost“ předpokladem
vzestupu (197) Formy bohatství (197) První známé
pozemkové majetky velmožů (198) Jejich vznik v knížecí
službě (198) Koupě, směny, dary a výsluhy (198) Struktura
velkých majetků (199) *Milites primi et secundi ordinis* (200)
Druhé (200) Kořeny vyšší a nižší šlechty (200) Dvory
a sídla rané šlechty (201)

21. Nesvobodní: nevolníci, čeled, otroci 201

Nesvoboda, poroba, otroctví (201) Rataji-oráči (203) Zdroje
otroků: zajatci a domácí prostředí (203) Výkup
z otroctví (203) Nebezpečí dluhů (204) Pojmoslovná
nejednota (204) Nevollníci, čeled, „připsanci“ (205) Dušníci,
zvoníci a hlídači kostela (205) Právně-sociální pokles
sedláků (206) Autotradice (207) Relativnost středověké
„svobody“ (207) „Lidé“ jako předchůdci vrcholně
středověkých poddaných (208) Sídlně historické aspekty
těchto procesů (208) Uzavření právně-sociálních bariér (209)

22. Cizinci: knížecí dvůr, duchovenstvo, osady kupců 209

Etnické podloží Čech, Polska, Uher (209) Cizinci-hosté (210)
Sňatky Přemyslovců (209) Kariéry Němců v Čechách (210)
Poměry v klášterech a kapitulách (211) „Hosté“ jako
obchodníci (211) Židé v Čechách (212) Pád Jakuba
Apelly (212) Pražské podhradí a vyšehradská ulice (213)
Židovská obec (213) Němečtí kupci, jejich pražské osady (214)
Kníže a cizinci (215) *Privilegium pro pražské Němce* (215)
Litoměřice (216) Soužití domácích obyvatel a cizinců (216)
Zhoršené postavení Židů (216) Židé jako součást panovnickovy
komory (217)

VIII. PŘEMYSLOVCI MEZI „ČECHY“ A ŘÍŠÍ

(1125–1173) 219

23. Soběslav I.: pokus o novou autokracii 221

Soběslav a Ota Černý (221) Ota nejstarším Přemyslovcem,
stížnost Lotharovi (221) Vpád do Čech (222) Chlumec, Otova
smrt (222) Oblénění Soběslava, spojenectví s Lotharem (222)
Zákroky proti údělníkům (223) Znepokojení předáků (223)
Spiknutí r. 1130 (224) Soud na Vyšehradě (225)
Břetislavova smrt, nařčení Menharta (225) Pomoc
Lotharovi (225) Znovuobsazení údelů (226) Sňatek
Konráda II. Znojemského s Marií Srbskou (226) Soběslavovy
plány (226) Spory Arpádovců v zrcadle česko-polského
soupeření (227) Setkání v Merseburku, Kladsku (227)
Soběslavův syn Vladislav v Olomoucku (228) Volba
Konráda III. (228) Střet Štaufů a Welfů (228) Vladislavovo
oblénění (229) Sadská (229) Smrt Soběslava I. (229)

24. Království Vladislava II. 230

Odvrhnutí Soběslavova syna, volba Vladislava II. (230)
Zklamání Načeratova kruhu (231) Příklon „urozenějších“ ke
Konrádovi Znojenskému (231) Vysoká, obléhání Prahy (231)
Konrád III., ústup vzbouřenců (231) Legát Guido a smiřování
Přemyslovců (232) Údělníci proti Zdíkovi (232) Vladislav,
Babenberkové a Konrád III. (232) Boje v Polsku (232)
Druhá křížová výprava (233) Účast Čechů (234) Děpolt
správcem, Soběslavovo zajetí (234) Volba Barbarossy, spor
o Bavorsko (234) Nevůle Barbarossy s Vladislavem (235)
Vladislavův sňatek s Juditou Durynskou (235) Rakousy
vévodstvím (235) Ujednání ve Würzburgu (236) Výprava do
Polska (236) Činnost biskupa Daniela (237) Povýšení
Vladislava II., listina z ledna 1158 (237) Odpor
předáků (238) Dobrovolnost tažení (238) Čechové před
Milánem (238) Opětovná korunovace (238) Nejednotný
výklad obou aktů (239) Svázání Čech se Štaufy (239)

25. Zahájení církevní reformy 240

Emancipace latinské církve, smysl reformy (240) Pražský
biskup (240) Pozice moravského biskupa (241) Celibát (241)
Poklesky českého kléru (242) Závislost zemské církve na světské
moci (242) Zakladatelská práva (242) Únětice (242) Ráz
církevního jmění (243) Selhání maškovské fundace (243)
Církevní desátek (244) Problémy reformy v Čechách (244)
První skupina české inteligence (245) Zdíkův nástup
v Olomouci (245) Založení chrámu sv. Václava v Olomouci (245)
Zřízení kapituly (245) Počátky moravských arcijáhensství (246)

Datace olomouckých písemností (246) Činnost Daniela I. v Čechách (248) Arcijáhensství v Čechách (248) Listiny Konráda III. a Vladislava II. pro Olomouc (250) Strahov (250) Uvedení premonstrátů (251) Vyhánění benediktinů (251) Cisterciáci (252) Rytířské řády (253)

26. Svíravé spojení 253

Strategický význam Čech (253) Jejich vplývání do říše (254) Český panovník mezi říšskými knížaty (254) Integrační proces přesto nezavršen (254) Nechuť v Čechách i v říši (255) Český král „není Němec“ (255) Investitura českých biskupů (255) Vojenské pomoci (255) „Nová“ říšská knížata (256) Privilegium z ledna 1158 (256) Svěbytnost Čech (257) Plán Vladislava II. na primogenituru? (257) Nejasnosti královského povýšení (258) Italská politika Štaufů (258) Upevnění královské moci ve Francii a v Anglii (259) Vladislav II. a Soběslavovci (260) Změny v údělech (260) Čechy ve vleku Barbarossy (261) Zásah v Uhrách (261) Smrt Děpolda a Daniela v Itálii (262) Judita a pražské biskupství (263) Spor o Salcburk (263) Pokles Vladislavovy prestiže (263) Rezignace ve prospěch Bedřicha (264) Soběslavovo propuštění (264) Oldřichovo obléhnutí, nástup Soběslava II. (264)

IX. DYNAMIZACE ČESKÉ SPOLEČNOSTI 265

27. Přerod Evropy 267

Úpadek a oživení hospodářského života (267) Počátky a rozmach kolonizace (267) Etnické pohyby (268) Vznik středověkých měst (268) Význam obchodu a trhu (269) Boj o městskou svobodu (269) Zpevnění kapetovské Francie a plantagenetovské Anglie (270) Význam dědičnosti trůnu (271) Odlišný vývoj v Německu (271)

28. Vnitřní kolonizace jako nástroj sociálních změn 272

Osídlení přemyslovských zemí (272) Sídlní výstavba země (273) Kolonizace Čech a Moravy (273) Začátky pronikání Němců (274) „Vnitřní“ kolonizace (275) Proměny starého sídelního území (275) Odraz v místních jménech (276) Nové prvky v uspořádání pluzin (277) Zápřah, mlýny (277) Desátky z novín (277) Církev a majetek (278) Sedláci a hosté (278) Vojenská ministerialita (279) Její podíl na kolonizaci (280) Aktivita velmožských rodů (280) Nesvobodná „svoboda“ (280) Cesta k poddanství (281) Autotradice (281) Vývoj na kolonizačních terénech (281) Německé a české právo (281) Lhůta, lhota (281) Právně-sociální posuny (282) Ztížená role hradských orgánů (283)

29. Začátky pozemkové vrchnosti 283

Kolonizace a vzestup šlechty (283) Klášterská kolonizace (284) Dvorská a hradská beneficia (284) Vsi hradů a úřadů (285) Připoutávání šlechty k beneficiím, daním, příjmům (285) Snahy o dědičnost (285) Skladba velmožských držav (286) Testamenty (286) Predikáty (286) Počátky šlechtických sídel (287) Emporové kostely (288) Vztah šlechtických sídel a predikátů (289) Zdroje moci rané šlechty (289) Příklad: Blah (289) Diferenciace rané šlechty (290) Obtíže církve (290) „Desátky“ z hradských příjmů (291) Mladší formy zajištění církve (291) Problémy „darování“ (292) Východisko: imunity (292) Počátky imunit (293) Velké privilegium pro českou církev (294) Otázky šlechtické imunity (295) Rozklad státní autarkie, hradské soustavy (295) Důsledky pro panovníka (296)

30. Rozmach raných měst 296

Sociální změny (296) Aktivita při správních hradech (297) Urbánní tradice Evropy (297) Hrad a podhradí (298) Vzhled hradských center (298) Jejich populace (299) Hospodářská role hradů a podhradských dvorců (299) Zájmy církve (300) Význam raně středověké Prahy (301) Základy pražské topografie (301) Obchodní styky Čech a Moravy (302) Spotřebitelské nároky dvora (302) Praha a její zázemí (303) Pražská tržiště (303) Románské domy (304) Diskuse nad vznikem měst (305) Raná města (306) Odlišnost od vrcholně středověkých měst (306) Síť trhů (307) Formy směny, úloha mince (307) Těžba stříbra, rýžování zlata (308) Cizí mince (308) „Bohatství“ (308) Ceny pozemkových majetků (309) Komplexní ráz hospodářských změn (309)

X. ČAS ZKOUŠEK (1173–1192) 311**31. Ve stínu Barbarossy 313**

Soběslav II. (313) Nedůvěra ke šlechtě (313) Proč „kníže sedláků“ (314) Napětí mezi Soběslavem a Barbarossou, vpády do Rakous (314) Oldřichova smrt (314) Návrat Bedřicha (315) Loděnice, Bojiště (315) Soběslavova smrt (315) Slabiny Bedřichovy vlády (316) Ústup z Vitorazska (316) Markrabě Přemysl a Konrád Ota (316) Vzpoura z r. 1182 (317) Barbarossa v Itálii (317) Strategický význam Čech (318) Soud v Řezně (318) Růst Konrádova sebevědomí (318) Odboj r. 1184 (319) Útoky proti Moravě, Loděnice (319) Dohody z Knína (320) Biskup Jindřich (320) Jeho spor s Děpoltem a Bedřichem (321) Řezno 1187: pražský

biskup říšským knížetem (322) Bedřichova smrt (322)
 Konrád II. Ota (323) Spojení vlády v Čechách i na
 Moravě (323) Statuta Konráda II. Oty (324) Založení
 Louky (324) Barbarossova smrt (325) Štaufové
 a Sicílie (325) Pokus Jindřicha VI. o její dobytí, smrt
 Konráda II. Oty (325) Kniže Václav (326) Aktivizace
 Vladislavovců (327) Intriky biskupa Jindřicha, Václavův
 pád (328)

658

ČECHY
 V DOBĚ KNÍŽECÍ

32. Kniže a „Čechové“ 328

Kniže a stát (328) Všichni Přemyslovci knížaty (329)
 Dynastie a její odnože (330) Děpoltici (331) Nastolovací
obřad (331) Pražský kamenný trůn (332) Kamenné stolce
Evropy (333) Zvyky korutanských Slovanů (334) Praha,
 Vyšehrad (334) Knížecí pohřby (335) Sesazení knížete (336)
 Čeled' sv. Václava: český politický národ (336) Sociální
 zužování pojmu (337) Urozenost (337) Přemyslovská
 pověst (337) Sv. Václav jako „věčný“ panovník (338) Sv.
 Vojtěch (339) Kniže pozemským zástupcem sv. Václava (339)
 „Mír“ (340) „Čechové“ ve Městě božím (340) Porady (342)
 Sněmy, kolokvia (342) Místo a čas svolávání (343) Svátky
 sv. Víta a Václava (343) Dobenina (343) Volby knížat
 a sněmy: vliv předáků (345) Volby pražských biskupů: sílící
 pozice kléru (345) Rozdíly mezi „Čechy“ (346) Od „Čechů“
 k zemské obci (346)

33. Morava a „Moravané“ 347

Dělení Moravy (347) Moravané u Bavorského geografa (347)
 Díly, poloviny, čtvrti, úděly (348) Dědičnost údelů (348)
 Pražský kniže a moravská knížata (349) Dohled Prahy (349)
 Titulatura moravských knížat (350) „Správy“ pražských
 Přemyslovců (350) Zájem pražských knížat o Olomouc (351)
 Jednota Moravy (352) Moravské kláštery (352) „Čechové
 z Moravy“ (353) Jejich proměna v Moravany (354) Ambice
 moravských Přemyslovců (354) Katedrála sv. Václava
 v Olomouci (355) Litomyšl (355) Jindřich Zdík
 a údělníci (356) Další zápasy o Olomouc (356) Pokus o nový
 model: pražský kniže–markrabě–údělníci (357)

34. Nová tvář šlechty 358

Přerod „beneficiární“ v „pozemkovou“ šlechtu (358)
 Šlechtická sídla (359) Kolísání predikátů (360) Počátky
 znaků a pečeti (360) Rozrody „urozených“ (361)
 Vítkovci (361) Hrabšici, Markvartici (362) Ronovci, Buzici,
 Benešovici, Drslavici aj. (363) Dalimil o šlechtě (363)

Specifika moravské šlechty (363) Statuta Konráda II. Oty:
větší a menší urození mužové (364) Družiny a soukromé dvory
šlechty (364)

XI. NA PRAHU ČECH KRÁLOVSKÝCH (1192-1198) 365

35. *Poslední vládcové kamenného trůnu* 367

Přemyslův nástup (367) Přemysl Otakar, Vladislav
Jindřich (367) Zklamání biskupa Jindřicha (368)
Přemyslova nevůle s císařem (368) Oblénění biskupa
Jindřicha (369) Selhání šlechty u Zdic (370) Vítězství
knížete-biskupa (370) Vladislav zbaven Moravy (371)
Objektivní klady Jindřichovy vlády (371) Vazba na
Štaufy (371) Přemyslův exil (372) Petr z Kapue (373)
Přemyslův vpád do Čech (373) Smrt knížete-biskupa (374)
Obavy šlechty (374) Vladislavova volba (374) Milík
biskupem, jeho investování (375) Význam události pro další
vývoj (376) Smrt Jindřicha VI. (376) Politický vzestup
šlechty (376) Přemyslovo tažení na Prahu (376) Smíření
Přemysla s Vladislavem, dohoda o dělbě-moci (377)

36. *Kultura a umění v proměnách doby* 377

Styky Čech s cizinou (378) Dynastické svazky, válečné
výpravy, pouti, obchod (378) Završení christianizace (378)
Zjemnění politických trestů (379) Ústup církevně slovanských
tradic (379) Sázava (379) Sv. Prokop (380) Kosmas a jeho
pokračovatelé (380) Římsko-kanonické právo (381)
Románský styl (381) Vlivy ciziny (382) Přemyslovský cyklus
ze Znojma (382) Vyšehradský evangelistář (383) Románská
architektura (383) Užití kamene (384) Rozsah stavební
aktivity (385) Její sociální dopady (385)

37. *Z Boží milosti král* 386

Fáze „kořistná“ a „beneficiární“ (386) Změny
vlastnictví (387) „Čechové“ a jejich kníže (387) Taktika říše
k východním sousedům (388) Možnosti a meze české
politiky (388) Zájem Sálců a Štaufů o Čechy (388) Vztah
Čech a říše (389) *Druhá Přemyslova vláda* (389) Markrabě
Vladislav, vymření moravských větví (390) Dvojí volba v říši,
boj Štaufů s Welfy (391) Česká pomoc Štaufům (392)
Přemysl králem, Filipovy výsady (392) Uznání české
hodnosti (393) Zlatá bula sicilská (393) *Korunovace* (394)
Tradice královských povýšení (394) Řím, Byzanc, císařství,
papežství (395) Obsah královské moci (395) *Korunovace*
a pomazání (395) Čechy: výhody královské ideologie (396)
Vratislav II., Vladislav II., Přemysl Otakar I. (396) Volba

a korunovace Václava I. (397) Zánik kamenného trůnu (397)
 Ideové koncepce Soběslava I. (397) Kopí, praporec, Říp,
 dlaždice „Nero“ (398) Vyšehradský lustr (398) Trůn, žezlo,
 kopí (399) Pokrývka hlavy (400) Dělbá státní moci (400)
 Český a moravský znak (401)

Místo závěru: český nebo přemyslovský stát? 402
 Váha knížecí moci (402) Vzestup šlechty (402) Proč
 přemyslovský stát (402) Král a království (403)

660

ČECHY
 V DOBĚ KNÍŽECÍ

Dodatky

Poznámky	404
Prameny	541
Literatura	544
Seznam zkratk	623
Seznam vyobrazení	625
Rejstřík	631